

Tämä seuraava on jatkoa Ylva B. Holgerssonin kotisivuilla esiteltyihin paimenkoiran kouluttamisohjeisiin. Ensimmäinen artikkeli oli esiluettava materiaali ennen kurssille tuloa ja tämä on nyt sitten ensimmäinen vaihe varsinaisessa koulutuksessa.

Käännös: Päivi Lindqvist

Vaihe 1

Koulutussuunnitelma paimenkoiran peruskoulutusta varten

Ohjaaja saa ennen kurssia monisteen, jossa selvitetään peruskäsitteet sekä kerrotaan hieman siitä mitä tulee tapahtumaan ensimmäisellä kurssitapaamisella. On hyvä, että hän saa ensin ihan rauhassa lukea monisteen kotonaan.

Ensimmäisellä harjoituskerralla voidaan lampaat laittaa pieneen aitaukseen, jotta ohjaajaa voidaan opettaa liikkumaan oikein katraan ympärillä. Koira ja ohjaaja ovat siis aitauksen ulkopuolella. Kun liikkuminen katraan ympärillä sujuu, otetaan käyttöön aitaus, jonka koko on 25 x 25 metriä. Tämän aitauksen sisäpuolella ovat sitten koira, ohjaaja, kurssinvetäjä ja lampaat. Apukoira ei yleensä tarvita kuin ehkä ensimmäisellä kerralla ja vain tiettyjen koirien kanssa.

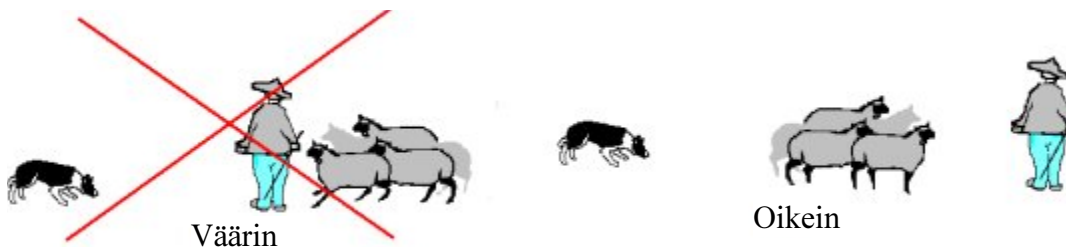
Lampaiden suojaksi otetaan aitaukseen tarvittava määrä avustajia, jotta voidaan estää koiraa syök-
symästä katraan kimppuun. Tarvittaessa koira voidaan laittaa pitkään liinaan, jos sen hallitseminen on ihan mahdotonta.

Koiralle pitää jo ennen kurssia antaa perustotelevaisuus koulutus ja sen pitää olla ”syttynyt” lam-
pasiin, mutta nehan ovatkin olleet ohjelmassa jo pentukurssilla.

Ensimmäinen harjoitus

*Koira opetetaan olemaan omalla puolellaan katrasta, siis vastapäätä ohjaajaa = hakemaan tasa-
painopisteen.*

Tämän onnistumiseen tarvitaan lampaita, jotka uskaltavat seistä koiran ja ohjaajan välissä.



Aikaa kuluu huomattavasti kauemmin, jos alkuun ei ole käytettävissä rauhallisia ja varmoja lam-
paita.

Jotta koira oppisi oikean paikkansa suhteessa ohjaajaansa, **estetään koiraa kiertämästä katraan
ympäri**. Ohjaaja ja kurssin vetäjä (jotka siis aluksi työskentelevät yhdessä) menevät koiran tielle ja

sulkevat sen kulkureitin. Jos koira siitä johtuen suurentaa etäisyyttään katraaseen ja sen avulla syök-syy ohjaajan ohi, hyödynnetään apuna aita, jolloin on helpompi tukkia koiralta tie.

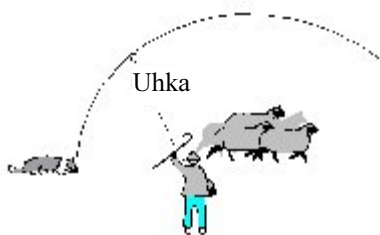
Toinen harjoitus

Pysäytä koira tasapainopisteeseen.

Jos ohjaaja onnistuu pitämään lampaat itsensä ja koiran välissä, on tilanne suotuisa koiran pysäyt-tämiseksi. Tämä onnistuu parhaiten, jos koira on juuri sillä hetkellä kaikkein kauimpana ohjaajasta (eli klo 12 kohdalla). Tuossa paikassa koira on tilanteessa, jossa pysähtyminen on sille kaikkein helpointa eikä sen pysäyttäminen vaadi niin voimakasta pakottamista tottelevaisuuden avulla. Kun koira on pysäytetty, **se ei saa koskaan nousta ylös ilman käskyä**. Huolimattomuus tässä asiassa on pilannut monta paimenkoiraa!!! Ohjaajan on oltava koiraa pysäyttäessään täydellisen johdonmukai-nen, jottei pysähtymisen taito turmellu. Tavallisin tässä tapahtuva virhe on se, että käskystä koira pysähtyy välittömästi, mutta jatkaa sitten toimintaansa ilman ohjaajan käskyä. On hyvin tavallista, että koira pysähtyy vasta kolmannella tai neljännellä käskyllä tai sitten se aina hiipii eteenpäin muutaman askeleen ennenkuin pysähtyy. Tällaisesta käyttäytymisestä on tehtävä loppu jo ihan al-kuunsa. Tavallisesti syy virheelliseen toimintaan on se, että koira on **opetettu väärin** eli se **ei ole varsinaisesti tottelematon**.

Kolmas harjoitus

Lähetä koira matkaan siten, että se kääntyy joko oikealle tai vasemmalle heti liikkeelle lähtiessään



Koira laitetaan aidan viereen maahan, pienen matkan päähän kat-raasta, joka seisoo keskellä aitausta. Ohjaaja asettuu koiran ja kat-raan väliin siten, että hän saa sijoittumisensa avulla houkuteltua koiran *kiertämään* katraan taakse lyhintä mahdollista reittiä. Koi-ran täytyy kiertää katraan taakse klo 12 kohdalle.

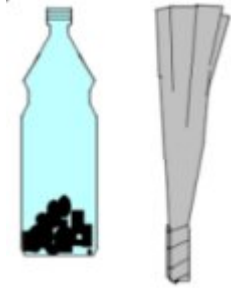
Harjoitus alkaa siten, että koira makaa maassa, kuono kohti lampaita. Ajatus on se, että lähtiessään aloituspisteestä koira kääntää vartaloaan 90 astetta. Ts. käskyille Vasen tai Oikea tulee

se merkitys, että koira kääntää vartaloaan haluttuun suuntaan (suuntakäskyjen toistaminen koiran juostessa ympäri katraasta ei johda suuntakäskyjen merkityksen oppimiseen). Liikkeelle lähtöjen harjoittelu on kaikkein nopein keino opettaa Vasen-Oikea -käskyt. Jotta koiran saisi kääntymään ulospäin heti aloituksessa, on sitä sopivalla tavalla painostettava tekemään niin. Se voidaan tehdä terävää ääntä tai selkeää elettä käyttäen, jotta päästäisiin siihen, että koira edes kääntäisi päätään pois-päin. Koiran mukana juokseminen ei ole tehokas menetelmä, koska koira on kuitenkin nopeam-pi kuin ohjaaja ja se kuitenkin oikaisee kohti lampaita heti, kun se on ohittanut ohjaajan. Uhka, joka toimii kaukaa annettunakin, on parempi vaihtoehto. Tämän jälkeen ohjaaja voi aivan rauhassa sei-soa paikallaan ja toimia määränpäänä, jonne koira kuljettaa lampaat. Pehmeämpi keino asian opet-tamiselle on se, että ohjaaja toimii eräänlaisena ”kiertotolppana”. Tämän avulla saadaan koira teke-mään halutulla tavalla ja sitä voidaan sen jälkeen kehua, joka auttaa koiraa ymmärtämään mikä on siltä halutaan.

Kehumista käytetään paljon opettamiskeinona. Eri asiat yritetään tehdä niin, että koira toimisi oi-kein, jolloin sitä päästään kehuamaan siitä, mitä se tekee. Kehumisen on oltava rauhallista ja hallit-tua, jottei se häiritse koiran työskentelyä. Jo pentukurssilla pentu on opetettu makaamaan paikal-laan, josta se sitten on saanut kehuja. Esimerkiksi huonesiisteys opetetaan kehumisen kautta. Koiraa kehutaan silloin, kun se tekee oikein, mutta kuitenkin niin ettei kehuminen keskeytä oikeaa toimin-taa. (Ehkä vähän samaan tapaan kuin klikkeri-koulutuksessa ...)

Pakkoa ei käytetä koskaan. Joskus on kuitenkin käytettävä hyväksi **pelottelutehokeinoja**, jotta saadaan koira toimimaan oikein. Olennaista tässä on se, että käytetään sellaisia tehokeinoja joiden avulla päästään siihen päämäärään mihin pyritään. Tehokeinot on siis valittava sen mukaan mil-laista koira ollaan kouluttamassa. Yhdelle riittää, että ohjaaja heilauttaa nenäliinaa, kun taas toiselle pitää ehkä käyttää voimakkaampaa pelotetta.

”Aseita”



Käytämme tavallisesti sellaista esinettä, joista saa sopivan äänen kun sitä ravistaa tai sitä paukuttaa reittä tai toista kättä vasten.

Glyn Jonesin käyttämä kokoonkääritty lannoitesäkki toimii hienosti tai sitten voi käyttää muovipulloa, jonka sisälle on laitettu muutama pikkukivi.

Samalla kun koira opetetaan kääntymään liikkeelle lähtiessään, voi sille opettaa monta muutakin asiaa. Harjoitus toimii myös perustana **suuntakäskyjen opettamiselle**. Opetamme koira kääntymään pois päin lampaista eli siis se oppii **pitämään sopivan välimatkan** lampaisiin koko matkan ajan klo 12 kohdalle. Samalla luodaan perusta myöhemmin harjoiteltavalle hakukaaren oppimiselle.

Neljäs harjoitus

Koira oppii kulkemaan hitaasti kohti eläimiä.

Tähän mennessä koira on opetettu ainoastaan kiertämään katrasta. Nyt koiralle opetetaan eteenpäin komento, jota voidaan käyttää palkkana niillä kerroilla, jolloin se on kiertänyt hienosti kauas katraan taakse ja on pysähtynyt heti klo 12 kohdalle. Katrasta kiertäessään koiralla on lupa liikkua juosten, mutta **suoraan kohti katrasta edetessään sen on lähestyttävä katrasta hitaasti (kävelen)**. Alkuun otetaan vain muutama askel. Koira saa *kävellä* lampaita kohti vain niin vähän, että lampaat alkavat liikkua. Koira pysäytetään ja lähetetään uudelleen kiertämään katrasta. Niiden ensimmäisten harjoitusten aikana, jolloin koiralle on opetettu oikea tasapainopiste suhteessa ohjaajaan ja lampaisiin, emme ole vielä kuljettaneet lampaita mihinkään suuntaan, poikkeuksena ne koirat, jotka ovat olleet haluttomia ja joiden kiinnostus lampaisiin on ollut vähäinen. Kokemustemme mukaan kuljetuksesta on tullut täysin ongelmaton niiden koirien kanssa, jotka on koulutettu tämän menetelmän mukaan. Todennäköisin selitys tälle on se, että koiralla on lupa painostaa eläimiä, kun se käsketään menemään kohti niitä eikä lähetymisessä ainoastaan opeteta koira säilyttämään välimatkansa lampaisiin.

Eteenpäin komentoa voi parhaiten opettaa silloin, kun ohjaaja lähestyy koiran kanssa katrasta pitkälti etäisyydeltä. Koira on ohjaajan sivulla ja ohjaaja käskee sitä: aja – maahan – aja – maahan (tai mielummin: aja, hyvä – maahan, hyvä).

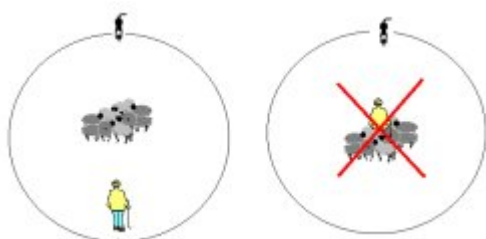
Jollakin kertaa, alkeiskurssin kuluessa, koira on **kypsä kuljettamaan lampaat ulos** aitauksesta. Edellytys sille on kuitenkin se, että koiran täytyy osata kiertää katrasta hyväksytyllä etäisyydellä molempiin suuntiin ja sen on osattava pysähtyä klo 12 kohdalla. Kun koira osaa tämän, se ei kadota yhtään eläintä.

Karikot matkan varrella:

Koira ei rauhoitu, kun se saavuttaa klo 12 kohdan, se vain **sujahtaa kohdasta ohi aivan liian läheltä lampaita**. Ääritapauksessa koira ei edes halua mennä klo 12 kohtaan vaan pysähtyy ja epäröi, eikä etene. Tämä johtuu usein siitä, että koira on moitittu siitä, kun se on syöksynyt katraan kimp-

puun joko klo 11 ja 12 välillä tai sitten klo 1:den ja 12 välillä (riippuen lähetyssuunnasta). Siinä vaiheessa kun koira tajuaa moitteen, se on yleensä jo klo 12 kohdassa ja käsittää moitteen siten, että klo 12 kohdalle ei pidä mennä. Jotta katraan sekaan syöksymisestä voitaisiin moittia, on ohjaajan oltava tarkkana ja korjattava virhe ajoissa ja koiraa on keuhuttava välittömästi korjauksen jälkeen. Välittämättä siitä mitä koira on tehnyt, on sitä keuhuttava heti kun se on siirtynyt klo 12 kohdalle. Koiraa on keuhuttava heti kun se on oikeassa paikassa, jotta se ei käsittäisi moittimista väärin.

Se, että koira syöksyy katraaseen ja **puree lammasta juuri tiettyyn suuntaan** mennessään, johtuu siitä, että koiran meno juuri siihen suuntaan on kankeampaa. Parannuskeino tähän on se, että koiraa harjoitetaan työskentelemään tällä kankeammalla puolella 2–3 kertaa pidemmän ajan kuin toiseen suuntaan. Kun koira kiertää katraan molempiin suuntiin yhtä luontevasti, säilyttäen etäisyyden eläimiin, ovat katraaseen syöksymiset yleensä hävinneet. Auta koiraa toimimaan oikein esim. siten, että joku avustaja kulkee katraan takana ja suojelee lampaita koiran hyökkäykseltä.

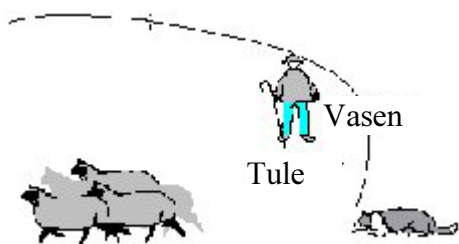


Jos ohjaaja seisoo alituisen katraan keskellä, ei koira tunne itseään varmaksi. Koiran paikka on vastapäätä ohjaajaa ja sen takia ohjaajan on oltava **selkeästi** omalla puolellaan katraasta. Koiran motivaatio juosta katraan toiselle puolelle tasapainopisteeseen katoaa, jos ohjaaja seisoo keskellä katraasta. Nuoren koiran harjoittelu ei oikein onnistu sellaisten lampaiden kanssa, jotka eivät uskalla seistä koiran ja ohjaajan välissä.

Viides harjoitus

Koira opetetaan lähtemään tasapainopisteestä ja kiertämään ohjaajan ympäri.

Tämä harjoitus tehdään normaalisti viidentenä harjoituksena, jolloin voidaan alkaa opettaa suuntakäskyjä, mutta harjoitus voidaan ottaa jo aikaisemmin niiden koirien kanssa, joiden on vaikea kestää ohjaajalta tulevaa painostusta. Tätä pehmeää koulutustekniikkaa käytetään, jotta saadaan koira

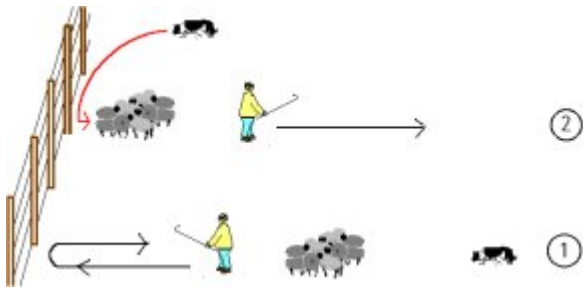


pitämään katraasta kiertäessään suurempi etäisyys lampaisiin. Ohjaaja siirtyy noin 5–10 metrin päähän koirasta, ja seisoo kasvot koiraan päin. Koira kutsutaan luokse ja ohjataan menemään ohjaajan ohi ulkokautta kiertäen. Heti koiran ohitettua ohjaajan, sille annetaan suuntakomento ja sen annetaan jatkaa matkaansa klo 12 kohdalle. Muutaman harjoituskerran jälkeen koira käsittää mistä tässä on kyse, jonka jälkeen ohjaaja voikin asettua koiran vasemmalle tai

oikealle puolelle aina vain lähemmäs koiraa. Lopulta voidaan luoksetulokäskystä luopua kokonaan. Tilanne itsessään riittää virittämään koiran siihen, että se lähtee lyhyimmän tien sijasta kiertämään katraasta klo 12 kohdalle. Taka-ajatuksena tässä teoriassa on se, että koiran opettamisessa ei tarvita painostusta tai pelotteluvälineitä, joilla saada koiran katse pois katraasta. Luoksetulokäskyllä saadaan koiran katse helposti pois katraasta, sillä koiran on katsottava ohjaajaa juostessaan hänen luokseen. Sen jälkeen koira panostaa täysillä päästäkseen takaisin lampaiden luo ja ohjaaja pystyy huolellisen oman sijoittumisensa avulla saamaan koiran riittävän kauas katraasta, ainakin katraan sivun kohdalla.

Kuudes harjoitus

Lampaiden siirtäminen pois aidan vierestä.



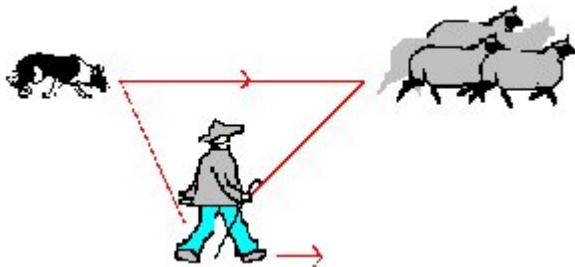
Pienen aitauksen hyöty on se, että koirat oppivat jo alusta asti työskentelemään aidan lähellä, joten siitä ei synny mitään sen suurempia ongelmia. Käytämme tätä harjoitusta vaihtelun vuoksi sellaisten koirien kanssa, joiden täytyy saada vähän lähikontaktiharjoituksia lampaiden kanssa. Ensin ohjaaja kulkee kohti aitaa ja johdattaa lampaat sopivan matkan päähän aidasta. Ohjaaja siirtyy sen jälkeen samalle puolelle katraasta missä koira-

kin on. Koiran onkin sitten kierrettävä katraan toiselle puolelle, aidan ja katraan väliin. Harjoitus toistetaan uudelleen ja lampaat viedään entistä lähemmäs aitaa. Lopulta koiran on tunnettava itsensä aidan ja lampaiden väliin. Epävarman koiran kanssa harjoitusta ei saa viedä liian pitkälle, vaan se totutetaan tilanteeseen pidemmän aikaperiodin kuluessa. Jos koira syöksyy tasapainopisteen ohi, älä toru sitä vaan jatka vain harjoitusta. Varmuus kasvaa harjoittelun kautta!

Seitsemäs harjoitus

Kuljettaminen

Koiran tulee jo aikaisessa vaiheessa oppia, että Aja tarkoittaa sitä, että sen on edettävä suoraan kohti eläimiä, välittämättä siitä miten ohjaaja on sijoittunut koiraan nähden. Jokaisella harjoituskerralla kannattaa harjoitella Aja – Maahan harjoituksia muutamia kertoja, kun ollaan menossa kohti lampaita. Pysäytymisharjoituksia lisätään harjoitusten myötä siten, että koira pysäytetään myös muissa paikoissa kuin klo 12 kohdalla. Harjoittelemme kuljetusta siten, että ohjaaja asettuu 5–6 metriä sivuun aiotusta kuljetuslinjasta. Lisäksi hän kulkee noin puolessa välissä suhteessa lampaisiin ja koiraan. Tältä paikalta hänen on helpointa kontrolloida koiran ja lampaiden reaktioita, kunhan vaan ei



päästä koira juoksemaan ohitse. Jos lampaat häipyvät, etkä ole varma pysäytyvätkö ne itseksensä, voidaan koira lähettää ohjaajan takaa juoksemaan lampaiden eteen. Näin koira saadaan varmimmin irrottamaan katsekontakti lampaista ja sitä kautta se tekee paremman kaaren mennessään hakemaan niitä.

Lampaiden kontrolloiminen on helpompaa jos niitä kuljetetaan aidan viertä pitkin. Ajatuksena

on se, että lampaat ja koira kulkevat sellaista vauhtia, jota ohjaajan on myös mukava kulkea. Jos lampaat ovat helposti käsiteltäviä, ne eivät yritä niin helposti karata pois paikalta. Rauhallisimman ja varmimman paimenkoiran saa koulutettua silloin, kun käytössä on kuuliaisista ja varmaluonteisista lampaita. Vaihda usein puolta josta kuljetus tapahtuu, sillä jos kuljetus tehdään aina samalla lailla, häiritsee se voimakkaasti myöhempää koulutusta. Alkuvaiheessa kannattaa kuljettaa vain aivan lyhyitä pätkiä kerrallaan. Tarkoituksena on vain opettaa koiralle, että ”Aja” tarkoittaa, että kulje kohti lampaita, äläkä välitä siitä missä ohjaaja on juuri sillä hetkellä.